

Bölüm 14

DERECELENDİRME ÖLÇEKLERİNDE CEVAP SEÇENEĞİ SAYISI: 5 VE 10 CEVAP SEÇENEKLİ ÖLÇEKLERİN KİYASLANMASI

Aylin ALKAYA¹

GİRİŞ

Katılma-katılmama derecelendirme ölçekleri sosyal bilim alanında anket araştırmalarında yanıtlayıcıların bir konu hakkındaki görüşleri, davranışları, tercihleri, duygularını ölçmek için sıklıkla kullanılan ölçek yapılarındandır. Derecelendirme ölçekleriyle anket çalışmalarında yer verilen kapalı uçlu sorulara veya ifadelere yanıtlayıcıların bilgilerini veya katılım düzeylerini derecelendirmeleri istenir. Anket ile sınan bir konu hakkında iki kutuplu cevap seçenekleri (örn. Katılıyorum; Katılmıyorum, Çok kolay; Çok zor) sunulur ve yanıtlayıcı cevap seçeneklerinde uygun olan cevabı işaretler. Yanıtlayıcıların katılım düzeyleri ya da karşıt görüşlerinin farklı düzeylerini ifade etmelerine dolayısıyla sürekliliğin ölçülmesine olanak sağlanır. Cevap seçeneği sayısı (ölçek noktası) bireylerin ölçeklere yanıt verme biçimini etkileyen ölçek özelliklerinden biridir (Weathers, Sharma & Niedrich, 2005). Derecelendirme ölçekleriyle yanıtlayıcılara sunulacak en uygun cevap seçeneği sayısı konusunda farklı görüşlerin olduğu çok sayıda çalışma vardır.

Derecelendirme ölçekleri oluşturulurken temel kararlardan biri cevap seçeneği sayısının belirlenmesidir. Derecelendirme ölçeklerinde cevap seçeneği sayısının ne olması gerektiği konusu üzerine yapılan araştırmalar incelendiğinde ortak bir karara varılmadığı görülmektedir. Cox (1980) en iyi cevap seçeneği sayısı çalışmalarına dayalı literatür incelemesi yapmış ve çalışma bulgularından açıkça anlaşılan ölçekler için her koşulda uygun olan belirli bir cevap seçeneği sayısının olmadığını belirlemiştir. Ancak Cox, en iyi cevap seçeneği sayısı için makul bir aralığın yedi artı eksi iki olarak görüldüğünü belirtmiştir. Lewis ve Erdinç (2017), ölçek güvenilirliği, ölçek geçerliliği, duyarlılık, kullanım kolaylığı-

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, aylin@nevsehir.edu.tr

KAYNAKLAR

- Aiken, L. R. (1983). Number of response categories and statistics on a teacher rating scale. *Educational and Psychological Measurement*, 43 (2), 397-401.
- Altuna, O. K. & Arslan, F. M. (2016). Impact of the number of scale points on data characteristics and respondents' evaluations: An experimental design approach using 5- point and 7-point Likert-type scales. *İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 55 (Ekim), 1-20.
- Alwin, D. F. & Krosnick, J. A. (1991). The reliability of survey attitude measurement: The influence of question and respondent attributes. *Sociological Methods Research*, 20 (1), 139-181.
- Andrews, F. M. (1984). Construct Validity and Error Components of Survey Measures: A Structural Modeling Approach. *The Public Opinion Quarterly*, 48 (2), 409-442.
- Baka, A., Figgou, L. & Triga, V. (2012). Neither agree, nor disagree: A critical analysis of the middle answer category in voting advice applications. *International Journal of Electronic Governance*, 5 (3), 244-263.
- Bishop, G. F. (1987). Experiments with the middle response alternative in survey questions. *Public Opinion Quarterly*, 51 (2), 220-232.
- Brown, M. B. & Forsythe, A. B. (1974). Robust tests for the equality of variances. *Journal of the American Statistical Association*, 69 (346), 364-367.
- Cicchetti, D. V., Shoinralter, D. & Tyrer, P. J. (1985). The effect of number of rating scale categories on levels of interrater reliability: A Monte Carlo investigation. *Applied Psychological Measurement*, 9 (1), 31-36.
- Coelho, P. S. & Esteves, S. P. (2007). The choice between a five-point and a ten-point scale in the framework of customer satisfaction measurement. *International Journal of Market Research*, 49 (3), 313-339.
- Cox, E. P. (1980). The optimal number of response alternatives for a scale: A review. *Journal of Marketing Research*, 17 (4), 407-422.
- Dawes, J. (2008). Do data characteristics change according to the number of scale points used? An experiment using 5-point, 7-point and 10-point scales. *International Journal of Market Research*, 50 (1), 61-77.
- DeCastellarnau, A. (2017). A classification of response scale characteristics that affect data quality: a literature review. *Qual Quant*, 52 (4), 523-1559.
- Felix, R. (2011). The impact of scale width on responses for multi-item, self-report measures. *Journal of Targeting, Measurement and Analysis for Marketing*, 19 (3-4), 153-164.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., et. al. (2014). *Multivariate data analysis* (Seventh edition). London: Pearson Education Limited.
- Jones, W. P. & Loe, S. A. (2013). Optimal number of questionnaire response categories: More may not be better. *SAGE Open*, 3 (2), 1-10.
- Krosnick, J.A. & Fabrigar, L.R. (1997). Designing rating scales for effective measurement in surveys. Lyberg, L., Biemer, P. et al. (Ed.), *Survey Measurement and Process Quality*, (141-164). New York: Wiley-Interscience.
- Lee, J. & Paek, I. (2014). In Search of the optimal number of response categories in a rating scale. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 32 (7), 663-673.

- Leung, S. O. (2011). A comparison of psychometric properties and normality in 4-, 5-, 6-, and 11-point Likert scales. *Journal of Social Service Research*, 37 (4), 412-421.
- Lewis, J. R. & Erdinç, O. (2017). User experience rating scales with 7, 11, or 101 points: Does it matter? *Journal of Usability Studies*, 12 (2), 73-91.
- Likert, R. A. (1932). Technique for the measurement of attitudes. *Archive of Psychology*, 22 (140), 5-55.
- Maitland, A. (2009). How many scale points should I include for attitudinal questions? *Survey Practice* 2 (5), 1-5.
- Menold, N., & Bogner, K. (2016). *Design of rating scales in questionnaires*. Germany: GESIS.
- Neumann, L. & Neumann, Y. (1981). Comparison of six lengths of rating scales: Students' attitudes toward instruction. *Psychological Reports*, 48, 399-404.
- Preston C. C. & Colman A. M. (2000). Optimal number of response categories in rating scales: reliability, validity, discriminating power, and respondent preferences. *Acta Psychologica*, 104, 1-15.
- Robinson, J. P., Shaver, P. R. & Wrightsman, L. S. (1991). Criteria for scale selection and evaluation. In J. P. Robinson, P. R. Shaver, & L. S. Wrightsman (Eds.), *Measures of Personality and Social Psychological Attitudes* (1st ed., pp. 1-15). California: Academic Press.
- Saris, W. E. & Gallhofer, I. N. (2007). *Design, evaluation, and analysis of questionnaires for survey research*. New Jersey: John Wiley & Sons Inc.
- Schuman, H. & Presser, S. (1981). *Questions and answers in attitude survey: experiments on question form, wording and context*. New York: Academic Press.
- Simms, L. J., Zelazny, K., Williams, T. F., et. al. (2019). Does the number of response options matter? Psychometric perspectives using personality questionnaire data. *Psychological Assessment*, 31(4), 557-566.
- Taşkıran, E. (2010). *Liderlik tarzının örgütsel sessizlik üzerindeki etkisinde örgütsel adaletin rolü ve bir araştırma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Weathers, D., Sharma, S. & Niedrich, R.W. (2005). The impact of the number of scale points, dispositional factors, and the status quo decision heuristic on scale reliability and response accuracy. *Journal of Business Research*, 58 (2005), 1516-1524.
- Weems G.H. & Onwuegbuzie A. J. (2001). The impact of midpoint responses and reverse coding on survey data, *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 34 (3), 166-176.